державного регулювання для стабілізації розвитку в умовах обмеження ресурсів для поповнення бюджету.

Список використаних джерел

1. Оцінка дисбалансів у бюджетній сфері та шляхи її подолання. Аналітична довідка. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ocinka-disbalansiv-u-byudzhetniy-sferi-ta-shlyakhi-ikh-podolannya.

2. Луцик-Дубова Т.О. Управління бюджетною безпекою України. Галицький економічний вісник. 2013. № 3(42). С. 17–23.

3. Реформування податкової системи України – як спосіб вирішення податкових колізій. URL: https:// https://minjust.gov.ua/m/str_6905.

Дмитренко Аліна Вікторівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;
Юр'єва Поліна Борисівна,
доцент кафедри економічної політики,
маркетингу та бізнес-аналітики;
Державний податковий університет

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РЕГУЛЮВАННІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Державний кредит – це ключовий інструмент державного регулювання економіки. Він поєднує функції фінансування бюджетного дефіциту, реалізації соціально-економічних політик, підтримки інвестицій, а також регулювання грошового та кредитного ринку. У сучасних умовах – глобальних шоків, військових конфліктів, необхідності мобілізації ресурсів – роль цього інструменту значно зросла, крім того одночасно підсилилась потреба у забезпеченні його прозорості, сталості й збалансованості. З огляду на це актуалізуються дослідження впливу державного кредиту на економічний розвиток та забезпечення сталості; ризиків, які він несе у зв'язку з ймовірним виникнення небезпечних боргових навантажень; механізмів, які використовуються в різних країнах для підвищення ефективності цього інструменту.

Теоретичні аспекти державного кредиту детально опрацьовані у класичних і сучасних економічних теоріях, зокрема такі аспекти – аналіз функцій державного боргу, макроекономічного впливу боргових зобов'язань, ролі процентних ставок і очікувань у формуванні кривої попиту-пропозиції позикових коштів. Міжнародні організацій також постійно мониторять та аналізують питання боргової стійкості, ризиків надмірного боргу, а також дають

оцінку впливу зовнішніх запозичень на інституційні реформи і фінансову дисципліну [1, с. 136]. Щодо України, то Міжнародний валютний фонд (далі – МВФ) на постійній основі формує аналітичні звіти розвитку економіки, в яких зокрема надає прогнози динаміки державного боргу України, визначає умови його сталого розвитку, наприклад знизити борг до певного відсотка ВВП у середньостроковій перспективі, контролювати фінансові потреби для обслуговування боргу, забезпечувати зовнішню підтримку.

У сучасній економічній практиці роль державного кредиту багатогранна. *По-перше*, це фінансування дефіциту бюджету, коли доходи держави не покривають її видатки. Якщо у 2022 році державний та гарантований борг України становив 4 071 683 млн. грн., то у 2025 році за оцінками МВФ, він має перевищити 100% ВВП [2; 3]. Це означає суттєвий тиск на бюджет: не тільки виплати відсотків, але й обов'язкові соціальні зобов'язання, підтримка секторів, які постраждали від війни чи економічних шоків. *По-друге*, державний кредит є інструментом підтримки підприємництва і стимулювання економічної активності через державні гарантії кредитів, субсидовані позики тощо. Так у березні 2025 року підприємці в Україні отримали сотні кредитів на мільярди гривень під гарантії держави. Це дозволяє зменшити ризик банків та стимулювати інвестиційну активність під час нестабільності. *По-третє*, держкредит має регулюючу функцію в макроекономіці – через вплив на процентні ставки, грошову масу, інфляційні очікування. Якщо державні кредити значні, вони можуть витісняти приватні інвестиції (ефект витіснення) або підвищувати вартість запозичень для бізнесу, що знижує інвестиційну спроможність економіки [4, с. 60-61].

У практиці інших країн є приклади застосування державного кредиту як інструменту загальнодержавного реагування на кризи. Наприклад, у країнах ЄС під час пандемії запроваджено спільні програми, які фінансуються через єврооблігації й використання спільних боргових інструментів (NextGenerationEU), що дозволяє розподілити ризики і знизити вартість запозичень для окремих держав-членів. Подібні програми демонструють, що можливі великі обсяги фінансування, якщо існує сильна інституційна база, довіра ринків, і політична воля до спільної фінансової відповідальності. У США державний кредит – це також інструмент випуску державних облігацій для фінансування бюджетного дефіциту, але велика частина боргу обслуговується через стабільну систему податків, високий рівень фінансового розвитку ринку капіталу та очікувань інвесторів [5, с. 205].

До ключових ризиків, пов'язаних із використанням держкредиту, слід віднести: залежність від зовнішньої фінансової допомоги та коливань обмінних курсів, що розширюють номінальний обсяг боргу в місцевій валюті; зростання вартості обслуговування боргових зобов'язань у випадках підвищення світових процентних ставок; ризик дефолту або реструктуризації, якщо державні виплати стають непосильними; ризик витіснення приватного сектора, коли державні

позики поглинають надто багато ресурсу ринку капіталу і знижують доступ бізнесу до фінансування. В України суттєвим є питання прозорості використання ресурсів, контролю за витратами та структури запозичень (внутрішні проти зовнішніх, умовні гарантії тощо).

З огляду на вище окреслене можна зробити висновок, що державний кредит є невід'ємною складовою сучасної економічної політики більшості країн світу, особливо в умовах криз, коли держава повинна оперативно реагувати на соціальні, інфраструктурні та безпекові виклики. Але його використання має бути збалансованим: з одного боку, достатнім для мобілізації ресурсів і реалізації стратегічних цілей, з іншого – стриманим, щоб уникнути надмірної боргової залежності і ризиків, пов'язаних із високою вартістю обслуговування боргу [1, с. 144]. Для України ключовими напрямами підвищення ефективності є: розвиток внутрішнього ринку держоблігацій так, щоб ступінь залучення внутрішніх ресурсів зростала; активне використання державних гарантій з чіткими умовами та прозорими процедурами; співпраця з міжнародними партнерами для забезпечення пільгового фінансування та реструктуризації боргів там, де це можливо; а також строга фіскальна дисципліна та довгострокове планування боргової політики, засноване на реалістичних макроекономічних прогнозах.

У довгостроковій перспективі роль державного кредиту залишиться значною, але значно посиляться виклики забезпечення стійкості, справедливості розподілу витрат, і підтримки економічного розвитку без загрози фінансової нестабільності.

Список використаних джерел

1. Волкова В. В., Волкова Н. І. Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 300.

2. Укрінформ. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4041594-derzavnij-borg-ukraini-u-serpni-zris-na-658-milarda.html

3. Мінфін. URL: Державний борг України [2025] ⊳ Мінфін

4. Захожай К.В. Державний кредит і його роль у формуванні бюджетних доходів в умовах воєнного стану. Економіка: часопис реалії. 2025. С. 59–66.

5. Стеценко С. П., Титок В. В., Лисиця Н. В. Гроші та кредит: навчальний посібник. 2024. С. 227.